

L'ECLÈCTICA

Màrius Serra

**L'HOME
DEL SAC**

bromera

–L'esquizofrènia és un fenomen molt més complex del que es pensa, senyoreta. No es tracta senzillament d'una doble vida. De doble vida tots en tenim, si fa no fa.

El doctor Genís deixa caure el bolígraf damunt de la taula i es grata el sotabarba. Hi té un gra.

–Però és que no estem parlant d'una doble vida convencional, doctor. Parlem d'un escriptor, d'una persona que es crea un món fantàstic al seu voltant i se'l creu. Ell sempre ha viscut la ficció com la part més excitant de la realitat. En aquests anys que hem compartit hi ha hagut vegades que jo mateixa m'he sentit aclaparada per aquesta confusió entre realitat i fantasia. Si vol que li sigui franca, en aquests moments no seria capaç de traçar una ratlla entre el que he viscut realment al seu costat i el que ell deia que vivíem. Fa massa poc temps que ens hem separat. M'imagino que no tinc prou distància.

La Raquel esbufega. Remena la bossa i en treu un paquet de tabac.

–De fet, tots els escriptors l'acostumen a tenir un pèl esborrada, aquesta ratlla de què em parla. Suposo que es tracta del mateix problema que pateixen els bons actors. Una vegada vaig tractar un actor anglès de teatre que portava més de mil representacions d'*Otel·lo*. La seva personalitat havia quedat gairebé anul·lada. M'assegurava que només li venien al cap pensaments aliens, manllevats del seu personatge. Em dol força haver-ho de reconèixer, però va acabar matant el seu company.

–El seu company?

–Sí. Era homosexual.

Es fa un silenci. Ella fuma. El doctor abaixa els ulls.

–Però ara no em digui que la literatura és perniciosa, doctor. L'única cosa que m'interessa és localitzar-lo. No pot ser que se l'hagi empassat la terra. Ha de ser en alguna banda, i potser els seus papers ens ajudin a saber on.

–Miri, he estudiat detingudament tota la documentació que m'ha facilitat el seu pare, però em penso que les seves opinions tenen poc rigor professional. Entengui'm bé, si us plau; el doctor Fuster és un dels psicòlegs més reconeguts del país. Personalment, sempre he admirat els seus llibres. Però en aquest cas, és clarament part i jutge. La seva animadversió pel seu company és manifesta. Francament, no

comprenc com pot arribar a escriure d'una manera tan frívola sobre un pacient que no ha examinat.

—És veritat que no el coneix. No l'ha vist mai.

—Doncs per això mateix, trobo fora de lloc el seu diagnòstic. Fora de lloc i absolutament fictici. Tractar d'esquizofrènic un desconegut és d'una frivolitat imperdonable.

El doctor prova de tranquil·litzar-se. Es torna a gratar el sotabarba i agafa un dossier marcat amb l'escut de la policia.

—Ahir mateix em va arribar l'informe del comissari encarregat del cas. El personal de l'ambaixada ha reunit totes les dades disponibles fins ara. Fa cinc dies que van trobar la seva cigarrera. Com ja deu saber, no ha aparegut res més. Cap nota, cap altre objecte. Cap informació que ens permeti imaginar què ha passat. Això de moment. Cal tenir paciència.

La Raquel tanca els ulls. S'ennuega però no arriba a plorar.

—Des d'avui mateix, ateses les especials circumstàncies d'aquesta desaparició, el comissari Armet m'ha encarregat que analitzi el cas des de la perspectiva psicològica. Mantinc una estreta amistat amb el comissari des de la meua època de metge forense. De manera que em poso a la seva disposició i li prego que col·labori fins allà on li sigui possible. Pensi que vostè és l'únic lligam palpable amb el desaparegut.

—Faré tot el que pugui. Només fa tres dies que he arribat a Barcelona i encara vaig una mica atabalada. A més, de moment m'he instal·lat a casa dels pares i això tampoc no m'ajuda gaire a tranquil·litzar-me. Fa anys que visc pel meu compte.

—No pateixi. Provaré de no pressionar-la gaire. Estic assabentat dels dies horrorosos que ha passat. He parlat amb el doctor Quer i conec el tractament que li ha prescrit. Som vells amics, aquell lleó marí i jo.

La Raquel somriu per primera vegada. «Lleó marí» li sembla una manera força discreta de definir el metge oficial de la família.

—Comprenc que es trobi immersa en un estat d'incertesa, però tingui la seguretat que l'ajudaré a localitzar el seu company. És veritat que no en sap el nom complet?

La Raquel assenteix en silenci.

—Havia girat l'esquena al control dels estats. Deia que volia ser anònim. La veritat és que era un indocumentat absolut.

El doctor Genís alça la cella dreta i es mossega el llavi superior.

—I el viatge?

—Tot falsificat. No em preguntis com.

–Vaja! Ja veig que ens enfrontem a tot un enigma. Em penso que el millor que podem fer és que me’n parli lliurement, tant de temps com calgui. Els jubilats gaudim del preciós privilegi del temps. Burxi la seva memòria fins que en surti tot el que recorda d’ell. Tant se val si ho considera important o no. Pensi que de vegades les portes més grosses s’obren amb claus ben petites. Tal com li vingui al cap ho deixa anar i ja veurà com en traiem l’aigua clara.

–Com vulgui, doctor. Però abans de res, potser hauria de fer un cop d’ull a això. Porto el manuscrit de la novel·la que escrivia tan obsessivament. Que jo sàpiga la va començar fa dos anys. Ja veu com n’estan, de rebregats, els papers. Sempre els duia al damunt.

–Se l’ha llegida, vostè?

–Per sobre. Em va estranyar molt que se la deixés, perquè mai no m’havia permès llegir-ne ni una ratlla. Deia que tenia molts dubtes. Que quan la tingués acabada ja me la llegiria. Sencera. Tampoc no m’importava gaire, la veritat.

–De què va?

–Pel que he vist, la típica història d’una parella, amb coses rares per entremig.

–Quina mena de coses?

–No sé, trossos delirants, com si el protagonista ho somiés en comptes de viure-ho.

–Ja. Està acabada?

–No. Vaja, les últimes pàgines no acaben res, tot i que així és com ell entén la literatura... Ell sempre diu que la literatura és com la vida, que no s’acaba mai.

–Doncs s’equivoca. La vida s’acaba amb la mort, i la literatura amb el foc.

El doctor Genís somriu, però la Raquel no s’hi afegeix. Se sent aclaparada per aquest darrer comentari. Hi ha un moment de tensió quan el doctor s’adona del seu cinisme.

–Perdoni, senyoreta Fuster, ja sap que els vells som més aviat pessimistes.

–Tant se val.

El doctor comença a examinar la pila de folis. La major part de la novel·la està mecanoscrita. Només els últims fulls són manuscrits. Però hi ha esmenes i anotacions pertot arreu. Un formiguer esvalotat. El doctor torna a somriure i la Raquel tanca la bossa. Després s’entreté jugant amb la cremallera. Aquest soroll li dóna confiança. Li ve al cap que potser el foc també es pot vèncer amb una cremallera. Però no sap com.

U

Dos ulls. Dos ulls llunyans i desconeguts és el que el Tomàs Deulofeu descobreix en aixecar la vista cap al retrovisor interior del seu Peugeot cinc-cents cinc. Incertesa. Ni rastre de la carretera de Cerdanyola, ni d'aquella malparida de l'Escort negre que semblava voler-li queixalar el cul feia estona. Només dos ulls perduts, sense mirada. Frena instintivament, sent un grinyol eixordador just al seu darrere i espera un patatxap imminent. En comptes d'això, una ombra negra frega el Peugeot per l'esquerra, i a través dels vidres tancats, en l'atmosfera tova del cinc-cents cinc, nodrida d'hermetisme, aire condicionat i l'horrorosa música de Wagner que escolta la Paula, li sembla sentir, com l'udol d'una histèrica en una muntanya russa, la veu de la conductora de l'Escort que l'insulta. Després, com seguint un destí inexorable, el cotxe estossega, fa un parell d'estrebades equines i diu prou. Són mig quilòmetre més avall del Forat del Vent.

–Què ha estat, això? –remuga el Tomàs, blanc com la llet–. Ha dit *cabró*?

–No he arribat a distingir-ho, Tom –fa sarcàstica la Paula–. Ha passat per la teva banda i t'ha esquivat com un coet amb cap nuclear. Com a mínim aquest jovent sap conduir.

–Una dona havia de ser! –sentència ell.

El Tomàs ja porta un matí prou carregós com per, a més, haver d'aguantar estoicament les ironies de la seva santa esposa. Sempre ha estat un conductor més aviat lent. De fet, es tracta més de prudència que no pas de lentitud. El seu primer cotxe, un Seat mil quatre-cents trenta, havia quedat destrossat en una sinuosa comarcal empordanesa, en agafar un revolt a més velocitat de la que exigia el guió de sortida airosa. Tenia divuit anys i mig. No s'havia fet gaire mal, però la seva carrera incipient de conductor de ral·lis havia quedat del tot estroncada. Amb el pas dels anys, el Tomàs ha esdevingut un dels típics conductors de cotxe potent que provoquen cues i histerisme a les costes del Garraf perquè fan a pas de bou les zones de revolts tancats i ratlla contínua i en canvi acceleren amb un *reprise* sorprenent en els poquíssims trams rectes on preval la discontinua. La seva dona, que no ha conduït mai, no s'està de titllar-lo de formiga, tortuga, bou o

mort sempre que pot. Segons l'època, utilitza algun altre apel·latiu punyent. La seva font d'inspiració són les sortides que fa amb el seu germà petit, un d'aquells fittipaldis d'erra cinc fet pols capaços d'esbrincar qualsevol cotxe potent que s'atreveix a anar a menys de vuitanta per hora.

—Que no tornes a engegar, vida? —fa la Paula, amb veu mel·líflua—. Tinc molta feina a casa, avui.

—No em fotis nerviós, vols? —replica atabalat el Tom—. Ja fa dies que no para de fer el burro.

—Se t'ha calat, això és tot.

El Tomàs s'arramba més al voral per no destorbar el pas. La carretera és estreta i s'han anat a aturar just a la sortida d'un revolt molt tancat. Prova el *demarrer* repetidament, amb la certesa que el molt gavatx no s'engegarà, però el força tant que acaba per negar-lo. La Paula s'adona que s'està posant nerviós i prova de refredar la situació. Com qui no vol la cosa, deixa anar que tot és baixada fins a Horta i que des d'allà podran trucar a un mecànic o agafar el metro. El Tomàs no només no li agraeix el canvi d'actitud, sinó que s'hi torna. El dia està resultant desastrós des de tots els punts de vista; fer tants quilòmetres i demanar tot un dia d'assumptes propis només perquè un eremita ha somiat que calia beneir el seu cotxe li sembla una barbaritat, gairebé una blasfèmia, tenint en compte l'edat i l'estat del cinc-cents cinc. De què ha servit la benedicció d'aquell monjo cartoixà parent llunyà de la família d'ella? El gavatx ha acabat declarant-se en vaga de tota manera. El Tomàs s'estén en agres descripcions de la visita. Ell que s'havia estat dues hores per deixar el cotxe net com una patena i aquell retrògrad medieval que l'ha tornat a embrutar amb els seus olis i la seva aigua de pluja. Ell que es pensava que a les acaballes del segle xx tots aquests ritus ja havien quedat com a meres formalitats simbòliques i que a ningú amb un mínim de seny no se li acudia d'executar-los físicament, al peu de la lletra. Però, esclar, aquells místics de vida austera no coneixen ni la mesura ni el sentit comú propis del segle xx. No han passat de l'edat mitjana, per molt que els entrevistin a la tele. Segur que encara confondrien un dos cavalls amb un carruatge i d'altres anacronismes de similar envergadura. I a més d'empassar-se la punyetera carretereta de la Conreria, encara han hagut d'acompanyar els sogres a Cerdanyola. Sessió contínua, servei complet.

Quan ja ha vomitat totes les neures acumulades durant el llarg matí, la Paula el capgira com un mitjó amb la seva habilitat habitual. Ha estat en silenci, entomant el xàfec bonament, però a mig monò-

leg un somriure li il·lumina el rostre. El record de la cara de pomes agres que el Tom ha fet quan fra Bartomeu li ha començat a remullar el resplendent automòbil amb aquells estris mig rovellats li puja al cervell com una glopada. La cara d'espant del Tom val per totes les batusses dels últims mesos. Després de somriure, la Paula aconseguix calmar-lo amb una barreja explosiva de complicitat conjugal i ironia, el convenç de tirar carretera avall i segella l'armistici amb un petó de mestra de preescolar. El camí fins a Horta fa baixada.

* * *

Un cop a la cruïlla de Quatre Camins, el Tomàs decideix prendre la iniciativa i aparca de morro en un espai obert dalt de tot del carrer Campoamor. No els espera ningú a dinar. Aquest és un dels avantatges de no tenir fills. Baixa del cotxe, es posa l'americana i s'ajusta la corbata. Després travessa el carrer per anar al Bar Soto. Totes les mirades es giren sobtadament cap a ell. Els jugadors de cartes aturen la mà uns instants; els quinquis del billar es tomben; els treballadors de granota blava deixen de tirar monedes a les escurabutxaques; els jubilats de les taules de baix guaiten amb interès, tips del diari; dues noies amb cabassos de vímet somriuen i comencen a xiuxiuejar; els paios de la barra aprofiten el silenci per fer un glop de birra. Just quan es disposa a demanar pel telèfon, el senyor Deulofeu té l'absurda sensació d'haver viscut abans aquesta situació. Llavors recorda que ha vist un anunci premonitori, de cervesa, i en demana una. Les dues noies dels cabassos comenten que allò és com a l'anunci de la tele. De fet, el guió es desenvolupa segons l'esquema previst i la normalitat, una mica esquerdada per l'entrada de l'intrús, reprèn el seu ritme carrincló quan el Tomàs xarrupa la cervesa i marca el número d'Assistència Tècnica del Reial Automòbil Club de Catalunya.

La Paula ha baixat del cinc-cents cinc, avorrida de no poder ni escoltar Wagner pel radiocasset. No coneix gens aquesta zona de Barcelona i li fa gràcia trobar-se a uns metres d'una excavació arqueològica. El món antic sempre li ha semblat atractiu. Es va llicenciar en Història de l'Art al final del franquisme, en plena agitació política, però ha superat les seqüeles de la manca de normalitat acadèmica amb un sòlid programa de lectures. Quan es va casar amb aquell brillant economista de cognom sospitós que mai no aprendria a conduir un cotxe com Déu mana ni a apreciar res si no tenia una relació directa amb els diners, va abandonar tota esperança de treure un rendiment

laboral dels seus estudis. Però les feines de la casa li han deixat moltíssimes més hores lliures de les que podria compartir amb el seu marit. De primer les va dedicar vigorosament a les lectures que reforçaven la seva formació, però amb els anys els llibres han deixat pas a les revistes, la ràdio i la televisió. La tecnocràcia militant del Tomàs i el pas del temps han afeblit el seu grau d'exigència intel·lectual, però la seva dedicació al consum cultural s'ha mantingut directament proporcional a l'evolució del seu poder adquisitiu. La Paula és videomaníaca i melòmana, i s'ha aficionat a la fotografia per derivació. En un concurs radiofònic faria un gran paper responnent preguntes d'art, història, música, cinema, televisió i actualitat. Els esports no són el seu fort, i aquesta mancança és el que sovint impedeix que sigui proclamada reina indiscutible de les llargues partides de Trivial Pursuit que emplenen les seves reunions socials.

Ara recorda haver llegit alguna breu notícia a *La Vanguardia* sobre aquesta troballa arqueològica d'Horta, en teoria l'establiment romà més antic dels localitzats a la rodalia de Barcelona. L'han descobert fortuïtament sota un dels pocs camps sembrats que quedaven a la ciutat, expropiat per a la construcció de la Ronda de Dalt. Són quarts de dues i encara hi treballa un equip d'homes i dones, excavant. La Paula distingeix clarament qui són els arqueòlegs o estudiants i qui els treballadors llogats per anar excavant i tragar les terres sobrerres. Els uns excaven amb raspalls enormes damunt dels marges de pedra que ja són mig al descobert, tracen ratlles de guix al terra i ho omplen tot de fils marcadors i aparells de mesura. Els altres fumen, van amunt i avall amb carretons de terra, caven irreflexivament, atenen embadalits les explicacions innecessàries que els aspirants a arqueòleg, poc acostumats a manar, els donen per justificar qualsevol ordre i s'exciten com criatures davant de la perspectiva de trobar un tresor arqueològic —ells prescindirien de l'adjectiu, com en la infància més tendra— a cada cop d'aixada. Entre molts altres factors, és per això que treballen amb tanta catxassa. Cada tres cops de pic deixen la feina i s'abalancen literalment sobre el cap d'excavació amb un tros de pedra que esdevé per breus moments un preciós fragment de ceràmica, el sexe d'una suposada estàtua clàssica o qualsevol altre preuat tresor arqueològic. Quan això succeeix, la zona d'excavació sembla un pati d'escola i l'home que ha fet la suposada troballa esdevé el nen de segon de primària que té la pilota. El pobre cap d'excavació, de celles poblades i pèl embullat, obre uns ulls de boig davant de la reiterada invasió d'aquests Indiana Jones. Ara la Paula és testimoni

d'un encaç aclaparador. Un treballador d'uns quaranta anys que fa anar el pic amb cura femenívola nota una mica de resistència i amb mans acaronadores extreu del subsòl el que la Paula descriuria com una pedra amb una mena de cilindre gris a sota. El treballador deixa anar el pic i, aixecant la pedra amb les dues mans com qui alça un nadó, comença a cridar exaltat.

–Eiiiiii, mireu què hi trobà! Mireu què hi trobà!

El peó continua bramant mentre corre amb la pedra entre les mans, però tres companys l'aturen i comencen a especular sobre què és el pedrot.

–Assò é er brà d'una figura romana –assegura el més alt, gesticulant vivament amb els braços estesos–, se li ha caigú la mà, prò é un brà. Segur. Er meu fii té un gibre de l'ehcola amb fotos assís.

–'Sò é una cama –rivalitza un noi baix i gras a qui tothom anomena *l'Hinxà*–, d'una figura mor petita, segur.

–Io diria que é una artra cossa –deixa anar el descobridor del pedrot– per la forma que té...

–Que no, home, que no, que é er brà d'una ehtàtua, i prau –sentència el més alt, tocant-se el braç esquerre.

Aviat el batibull s'estén a la dotzena de treballadors a sou. El cap de l'excavació és a la part alta del marge nord, amb dues noies que acaben de sortir del bar Soto, deu minuts després que hi ha entrat el Tomàs. La caòtica comitiva de treballadors temporals en arqueologia s'atansa amb rapidesa a la zona on xerren el cap i les dues noies. El que ha trobat la pedra va al capdavant, tot cofoi. La Paula segueix la comitiva per fora de les cintes que encerclen l'excavació, juntament amb d'altres badocs de la tercera edat. El cap alça l'ídem i s'aixeca, amb posat de resignació; les dues noies es fan enrere, una mica espantades. Quan el tenen ben encerclat, l'Indiana Jones de torn li ofereix la pedra amb una delicadesa impròpia de la seva estampa. Sembla un sacerdot asteca portant una ofrena en sacrifici al gran déu blanc tolteca. Però el nou Quetzalcóatl desestima l'ofrena ostensiblement i separa sense cap dificultat el cilindre de la pedra. Després el parteix pel mig, somriu i assegura que aquella meravella arqueològica és un tros d'arrel mig podrida que ni endolcida no serviria de regalèssia, amb la qual cosa el nen de la pilota gira cua i es posa a ploriquejar, amb tota la trepa al darrere, i les llàgrimes li surten per la boca en forma de mecàsums diversos que desemboquen en un gran cagondéu. Llavors, el cap, fent ús de la seva autoritat, deixa anar el raspall i se'n va cap al Soto a prendre's un carajillo.

Dins, el Tomàs ja s'ha acabat la cervesa i comença a perdre la paciència. El número d'Assistència Tècnica del Reial Automòbil Club de Catalunya no para de comunicar. S'ha fet l'amo del telèfon i no el deixa anar, però és gràcies a la cervesa que no se sent del tot incòmode. Recorda aquella vegada que se li va perforar el radiador en plena autopista de Terrassa i va haver de baixar a unes naus industrials de la rodalia de Sabadell que es veien des de la calçada, camp a través. Va resultar que era una empresa del ram del metall, amb les naus plenes d'homes emmascarats que treballaven el ferro amb bufadors i altres ginys sorollosos. I només hi havia un telèfon. Aquesta vegada no li ha costat tant; no ha hagut de cridar pels descosits ni esquivar feixos d'espurnes ni parlar amb païos que duen la cara tapada. La sensació és de més normalitat. Potser l'ambient li resulta una mica desconegut, però les tribus són de la seva mateixa galàxia. S'ha afluixat el nus de la corbata i se sent tan integrat en l'ambient com s'hi trobaria al Samoa del passeig de Gràcia en aquella mateixa hora. Els quinquis s'acosten a la barra per pagar una nova partida de billar i aprofiten per oferir-li un radiocasset per al cotxe a bon preu.

—Molt amables, però ja en tinc un, gràcies—respon amb un somrís forçat als llavis, sobretot en adonar-se que és de la mateixa marca que el seu.

De sobte pensa que potser ha donat massa informació i es palpa les claus del cotxe a la butxaca dreta de l'americana, amb aquell clauer de l'Snoopy tan revelador que li va regalar la Paula. Quan finalment aconsegueix contactar amb els del Servei d'Assistència Tècnica, els dóna les dades i li comuniquen que la grua trigarà mitja-horeta-tres-quarts. Mentre paga la cervesa es fixa en dos homes de la seva edat recolzats a la barra. Li sembla, des de la seva ignorància dialectal, que parlen català de Girona i que vesteixen com els *hippies* dels anys seixanta. En realitat són del Maresme i porten pantalons de pana. Els ulls del més alt el captiven: clars i llunyans, darrere les enormes celles i el pèl esbullat de color atzabeja que sembla encerclar-los totalment, de les celles en amunt i del nas en avall. Aquells ulls li llancen una mirada que ell troba cínica i distant. Li sembla sentir que comenten coses estranyes d'una excavació arqueològica i para l'orella dissimuladament per veure si endevina de quina pel·lícula parlen. El grenyut de la mirada verda critica els treballadors d'una excavació. Conta la història del que va trobar-hi la primera moneda, la qual, un cop netejada i examinada acuradament, resultà ser un vulgar sis quartos de coure del Principat de Catalunya amb l'efígie de Ferran VII a

l'anvers i l'escut del Principat al revers, encunyada el 1813. Després de la decepció general dels treballadors i la particular de l'artífex de la troballa, el Grenyes –parlant en primera persona, de la qual cosa el Tomàs infereix que no és cap pel·lícula– esbrina que la dona del treballador que ha trobat la moneda té un avi, numismàtic reconegut, que ha llegat una extensa col·lecció de monedes de tots els temps al fons cultural del Foment Hortenc. De manera que el cas era ben senzill: l'ansia de fer alguna troballa important que donés sentit a la seva feina per primera vegada en tota la seva vida havia dut aquell peó de la construcció a la dràstica solució d'enterrar la nit abans el modest tresor a la zona de l'excavació que tenia assignada en aquells dies.

Quan el Tomàs surt del Soto amb la cervesa entre cap i coll pensa sobtadament en la desastrosa continuació del matí. La grua pot ser que trigui la mitja-horeta promesa, però també podria deixar-los tirats un parell d'hores. A més no està d'humor per aguantar gaire xerrameca de la pròpia. De manera que enfila cap al cotxe repassant mentalment la definició del mot *paciència* i s'adona que l'ha aparcat damunt del fang. Només llavors es mira les Lotusse de color bordeus i després, sospirant, escruta la rogalia sense cap objectiu concret. Hi descobreix les excavadores de les obres de la Ronda, un estrany agombolament de pedres on una vintena de persones excaven d'una manera més rudimentària i, a tocar, la seva dona. És a punt de fugir cap a les obres de la Ronda quan sent la veu de la Paula que el crida, ostensiblement excitada.

–Tom, mira! –xiscla com una nena dalt d'una bicicleta sense rodetes–. Quina llàstima de no haver portat la màquina, podria haver fet fotos de l'excavació –davant de l'aproximació silenciosa del marit, la Paula continua la xerrameca–. Quina il·lusió! Una excavació a mig fer. Potser descobriren alguna cosa desconeguda dels romans.

El Tomàs, potser contagiats del cinisme que ha adjudicat al grenyut cap de l'excavació, esclafeix una rialleta efímera i fa morros. No ho veu gaire clar, tot això d'una excavació just per on havia de passar el tercer cinturó. La Paula continua extasiada amb la novetat, i rep amb franca alegria la notícia que la grua trigarà mitja-horeta-tres-quarts. El Tomàs ho diu amb un deix irònic, però el missatge subliminar que aquest període oficial d'espera podria allargassar-se considerablement no li arriba. I si l'hagués entès, encara hauria fet augmentar l'alegria adolescent de la Paula davant de la seva primera excavació arqueològica a mig fer. Aquest entusiasme insensat després d'un matí així, just quan el cuc de la gana comença a fer de les seves, ofèn el Tomàs

i li activa el procés interior de posar-se de mala gaita, la representació exterior del qual són un seguit d'esbufecs. I encara bo d'un jubilat del Ferrol que, com ells, fa el tafaner ben a prop de les cintes separadores i comença a remugar contra l'estupidesa humana. Segons el gallec, aquesta gent que raspalla el terra com qui neteja una porcellana en comptes de fer via amb pic i pala o amb una bona excavadora són un monument vivent a l'estupidesa humana. La tímida rèplica inicial de la Paula en pro de la cultura en general i de l'arqueologia, la història i l'origen romànic del nostre país en particular aixeca irades protestes per part del gallec, ràpidament secundades pel Tomàs, per a qui lo vell gaiter es transforma en un aliat d'inqüestionable vàlua. Quan la Paula intenta raonar amb paraules més planeres i apel·la merament al nostre passat col·lectiu com a mètode infal·lible per conèixer millor el present, el gallec li deixa anar que aquest senyor –assenyala el Tomàs– i ell mateix, en una setmana, amb un bon morter i les mateixes pedres que s'hi veuen, podrien fer tranquil·lament aquelles quatre parets i canals que tan laboriosament estan desenterrant aquesta colla d'escombriaires. Quan la Paula els fa notar el segle en què van ser fetes, amb les conseqüències que aquest petit detall comporta quant a les condicions de treball i els materials de què disposaren els romans, el Tomàs riu nerviós i el gallec sembla disposat a acceptar el valor del temps transcorregut, només per contraatacar amb fúria renovada. Diu que mai de la vida hauria pensat que els arqueòlegs, que volen conservar el passat, s'oposessin tant al futur, interrompent –espera que només momentàniament– per quatre pedres les obres d'una via tan important com la nova Ronda de Dalt, que ha de suposar un progrés tan i tan gran per a una ciutat que serà olímpica. De manera que ell no ho hauria fet així, d'una manera tan lenta i estúpida, mai de la vida. Rebla el clau dient que si del que es tracta és de conservar les pedres dels romans, ja n'hi havia prou amb un bon equip d'excavadores i uns conductors més o menys hàbils que en trenquin com menys millor. Que ell mateix va veure fer el túnel de la Rovira en molt poc temps. Que cada matí hi anava un parell d'hores a veure com seguien les obres, i per tant parlava amb total coneixement de causa. I que era perfectament possible que totes les pedres d'aquests romans tan importants, que havien acabat sent uns perduts i cremant cristians segons li havien dit a escola, fossin extretes en cinc o sis dies de treball dur. Que les podien posar en algun lloc on no molestessin, a una banda de la carretera de Cerdanyola, per exemple, i fer-hi allà un museu per a turistes o alguna cosa així.

Els raonaments del gallec són tan contundents que deixen els dos cònjuges sense para. La Paula indignadíssima, el Tomàs impressionat per la saviesa popular. Des de la seva perspectiva mercantil d'inversor amb aspiracions d'agent doble, com en l'espionatge, d'assegurances i de borsa, no té cap dubte sobre què és més important. Entre les pedres, per molt romanes que siguin, i l'asfalt creador de riquesa i consum no hi ha discussió possible. A més, es fixa en el ritme de treball dels arqueòlegs –els treballadors acaben de fer un altre descobriment d'importància singular, aquesta vegada un cargol fòssil– i el compara amb l'activitat mecanitzada que es veu just dos-cents metres més avall, a les obres de la Ronda. No hi ha color.

El gallec se'n va a fotre's uns popets al Soto maleint el que anomena *progrés invers* i els deixa encaboriats en les seves diferents línies de pensament. La Paula, indignada per això que la descoberta de l'establiment romà més antic de la zona barcelonina són quatre pedres «sense cap valor». Encara li ressonen les fàtues paraules del gallec: que un jubilat lleig com un dimoni i l'inútil manual del seu home –*el rei del triturocolatge* l'anomena el seu cunyat– «en una setmana, amb un bon morter i les mateixes pedres que s'hi veuen, podrien fer tranquil·lament aquelles quatre parets i canals que tan laboriosament estaven desenterrant aquella colla d'escombriaires». Escombriaires! El Tomàs, en canvi, revisa la línia ideològica de l'home del Ferrol i el seu esperit comença a trobar l'equilibri perdut en aquell matí absurd amb sants Cristòfols fora d'hora, benediccions embrutidores, monjos medievals, automòbils espatllats, ulls distants i ruïnes romanes. Un matí allunyat de la part efectiva de la vida, sense notícies de la borsa, un matí gairebé sense cap número, les xifres substituïdes per pedres, les operacions per enrabiades... Un matí d'assumptes propis perdut estúpidament, en definitiva. Sort que al final un bon gallec havia posat les coses en ordre, del Ferrol lo gaiter, gent de seny. Per això quan la Paula obre la boca després de deu minuts de silenci per renegar contra els pares de Portugal en general i contra el país de Franco en particular, el Tomàs se sent ofès i l'espurna encerta de ple la metxa. Hi haurà incendi.

–Doncs no deixava de tenir raó, l'home. Aquestes quatre pedrottes amuntegades no tenen cap valor; qualsevol grup de llobatons ho faria en un tres i no res –salta el Tomàs sense calcular les conseqüències imprevisibles de contradir tan radicalment la seva dona–. Si hi troben or o estàtues o monedes de veritat o..., jo què sé, alguna cosa de valor real, doncs encara. Però per quatre pedres mal amuntegades! Va,

home, va! Aturar les obres de construcció d'una cosa tan important com el tercer cinturó de Barcelona! Saps quants milions deu costar, cada dia que passa? Sort que van treballant per altres bandes. Però arribarà un dia que hauran de reprendre-les. Oi tant!

Dels arguments més o menys embullats als insults més gratuïts només hi ha un pas. La Paula embogeix. Qualifica el seu marit d'inculte, pòtol, tros de quòniam, insensible, babau, capsigrany, brètol, totxo i vàndal, en aquest ordre. El Tom, aclapat per una allau tan variada com poc entenedora de mots ofensius, decideix de fer-se el suec i comenta sorneguer que l'única cosa bonica que sembla distingir-se en l'excavació és una mena de canal de transport d'aigua, però afegeix que deu ser merament decoratiu, calcula, ja que tothom sap que en aquella època no hi havia aigua corrent. La Paula estafa una ganyota. No està segura de si es troba davant d'una mostra flagrant de sarcasme o d'ignorància. S'esforça per retrobar un to neutre i intenta raonar amb el pòtol ignorant que té per marit. L'ataca per allà on sap que tocarà tou: l'economia. Parla del possible rendiment històric, socio-cultural i econòmic, ni que sigui per via indirecta, que comporten totes les excavacions importants. Parla d'exemples prou coneguts, tot observant l'expressió mig absent del senyor Deulofeu. Grècia n'és un model prou paradigmàtic, pausa, prou significatiu, nova pausa, conscient del to apegalositat pedagògic. Grècia va despertar tard en la preservació del seu patrimoni artístic i arqueològic, però quan finalment ho va fer, el govern grec va adoptar una actitud de fermesa i respecte envers el seu propi passat, que de fet és el passat de tota la cultura occidental. De manera que el govern grec va rescabalar i conservar les mostres d'aquest passat que no havien estat espoliades per britànics i francesos, malauradament poques. I de fet, en l'actualitat, en plena època informàtica i tecnològica, Grècia viu, econòmicament parlant, de l'explotació turística d'aquest passat. La Paula calla i es tomba per apreciar el treball de formiga d'una de les arqueòlogues que està pentinant, literalment, amb un raspall, el terra. Se sent satisfeta per la seva paciència. Després de tot, són ja molts anys de tractar-lo i el coneix tant com als escultors de l'escola praxiteliana –objecte de la seva tesina, ara tan llunyana, que algun dia un editor especialitzat amb dos dits de front potser publicarà. Sap que el seu marit necessita arguments relacionats amb la pela per veure les coses clares. S'encén un Hollywood i n'aspirà el fum amb delit. El seu autocontrol està triomfant: ha evitat una batussa considerable, i tenint en compte el desenvolupament del matí només això ja és tota una victòria.

—Continuo dient que no en trauran ni un ral, d'aquí. Està molt mal situat —diu pausadament el Tomàs—. A més, qui vols que vingui a veure quatre pedres sota una autopista? Mira, això és com a Vilanova, te'n recordes? Van fer aturar les obres d'un bloc d'apartaments davant del mar, davant-del-mar!, que costava una milionada, i es van posar a excavar. Quatre pedres, tres marges com els de les sínies de Vilanoveta i dues columnes, bastant altetes, això sí, que van portar expressament de no sé on. Potser les van fer construir a la pedrera de Garraf i tot, les van plantar allà al mig, i apa!..., de museu municipal. És a dir, un zero a l'esquerra, i els apartaments pintats a l'oli.

La Paula es queda petrificada mirant com raspallen les pedres romanes. La victòria es desfà a bocins, el Tomàs no es dona per vençut. No paga la pena tornar a obrir la boca mai més, ni moure un múscul per ell, ni suar una gota d'angúnia, ni plorar una llàgrima salada, ni pixar àcid úric. Se'n pot anar ben bé a... (rebusca alguna expressió forta relacionada amb lavabos però no surt de la cuina) fregir espàrrecs. Mentre la Paula cova aquests pensaments tan abrasius, potser a causa de la freginada, el Tom té la pensada de tornar al Soto, per demanar dos entrepans i dues coca-coles. El de la Paula és de xoriço; va malament per a l'àcid úric i l'obliga a tornar a obrir la boca, però està prou bo. Després de cruspir-se el seu d'una revolada, el Tom li dedica un dels seus somriures professionals i li demana que l'avisí quan vingui la grua, que se'n va a uns dos-cents metres d'allà a observar les obres de la Ronda de Dalt. La Paula assenteix i clava una queixalada caníbal a l'entrepà de xoriço. Fa calor.

* * *

La Beatriu rep la trucada ansiosa de la Paula, a mitja tarda, i es pensa que passa alguna cosa greu. L'endemà al migdia es troben al pis de Manuel Girona on viuen els Deulofeu des que es van casar, ara fa nou anys. La Bea descobreix ràpidament que l'ajut que s'espera d'ella és només logístic i d'una importància relativa. Aquesta vegada no es tracta d'una crisi, sinó que la seva amiga de l'ànima té la xerrera fluixa, necessita algú per jugar més o menys al frontó dialèctic —o potser millor a l'esquaix, atesa la gran diversitat de temes laterals que toquen— i bàsicament una ànima caritativa que supleixi oralment la mancança del vídeo no programat en previsió de la telenovel·la del dia abans.

La Paula acostuma a saber el que vol. No dubta a utilitzar les vies més directes per demanar favors a la gent. La Beatriu ho sap molt

bé, això. Ja són molts anys d'amistat incondicional. Moltes nits de safareig a casa de l'una o de l'altra, de xerrades diàries des dels safareigs interiors d'aquells pisos contigus dels pares respectius, moltes llàgrimes, molta barrila, algun petó, moltes baralles, molts crits, alguna esgarrapada. Carn i ungla? Cul i merda? Qui és què? Tot aquest perfil de la història social de la seva amistat és ara a punt de repetir-se a cals Deulofeu. Riuen com boges amb la descripció de la cara del Tomàs mentre fra Bartomeu li embrutava i purificava alhora l'automòbil; ploren i es fan petons quan la Paula li mostra dos blaus a l'esquena que atribueix malèficament a la virilitat malentesa del Tomàs –*masclisme fastigós*, en diu la Beatriu, que és soltera i feminista–, però que, en realitat, es va fer traginant la rentadora nova, tres dies abans; es barallen pels atacs despietats de la Bea a tots els porcs masclistes en general i al Tomàs en particular, que la Paula s'encarrega ara de defensar amb les ungles.

La seva amistat és com una teràpia mútua. Els estalvia psicòlegs i altres despeses menors. En realitat són dues narradores frustrades, dues rondallaires que han equivocat l'època. El que millor fan en aquest món és fer anar la llengua i la rondalla que més els abelleix de contar, la seva pròpia vida. Se l'han explicada l'una a l'altra infinitat de vegades, en versions diferents, en circumstàncies diverses, sota punts de vista variadíssims. Gairebé han exhaurit les tècniques narratives orals, i fins i tot han passat algun cop a les escrites. Una vegada, quan eren solteres i passaven els estius viatjant juntes pel món, es van estar vuit hores assegudes en un antic cafè de la plaça Omònia d'Atenes omplint tovallonets de paper amb anècdotes literaturitzades de les seves experiències amb els homes i intercanviant-los. Les històries van començar sent breus subtileses i van acabar en llargues cròniques d'aventures eròtiques no sempre viscudes per l'autora. Quan anaven per la quarta cervesa compartida –a Grècia les ampolles de cervesa són de mig litre–, el madur cambrer d'inevitable cabell blanc i bigoti negre els va portar la cinquena i va assenyalar una taula propera on una quarantena llarga d'anys viscuts al clos atenenc i una vuitantena de quilos mal repartits les fitaven des d'uns ulls blaus una mica boirosos que traspuaven alhora innocència, desig, impotència, toixesa, ebrietat i timidesa extrema. Davant d'uns ulls tan polisèmics, les inseparables es van inspirar i van escriure per separat dues enèsimes històries d'amor que, un cop llegides, van resultar ser igual de cruels i sarcàstiques. Quan el pretendent les va abordar parlant un anglès macarrònic, el van increpar divertides en català i, acabats els tovalló-

nets, van demanar dues baralles de cartes al cambrer en francès i es van posar a jugar a la podrida. El grec va resistir tres quarts d'hora tractant de caçar alguna mirada dolça, algun somriure, alguna collita a la seva inversió cervesera. Després d'inútils temptatives de conversa per gestos va agafar la seva cervesa amb la mà esquerra i se'n va anar.

La fase emotiva de la trobada deixa pas a una nova situació d'equilibri. Totes dues saben que en el fons s'estimen, i després de les discussions més acalorades acostumen a gaudir de veritables períodes de calma. Les aigües tornen de mica en mica al seu curs i sorgeixen els temes de consens entre les dues, que no són pas pocs. En arribat aquest punt, les mirades s'endolceixen, els gestos s'alenteixen, els esfínters s'afluixen i les freqüències de vibració s'acoblen. És el moment, per exemple, d'explicar-se xafarderies de coneguts mutus o senzillament el darrer episodi del serial televisiu de rigor. Tant la Beatriu com la Paula són fidels seguidores d'aquesta mena d'entreteniment narratiu. Quan n'enganxen un que els fa el pes, són capaces de fer-ne de tots colors per no perdre-se'l. Han arribat a l'extrem de trucar-se tot just acabat l'episodi del dia per comparar sensacions i predir futurs desenvolupaments de la vida dels desgraciats personatges de rigor. La cosa els ve de família. Les seves respectives mares, d'una època en què la cultura televisiva era encara a les beceroles, s'amorraven a la ràdio dos cops al dia per plorar amb els tronats serials radiofònics matutí i vespertí.

Fa poques setmanes que ha començat un nou serial de sobretaula ploranera; un drama brasiler en què encara no s'endevina l'entrellat de la tensió emotiva. De moment l'acció es desenvolupa entre l'Algarve i Lisboa. Un jove agraciat i simpàtic, anomenat Alberto, viu una sòrdida existència amb els seus avis, en Barão i la Gabriela Caieiro. Fins ara, l'Alberto s'ha enamorat perdudament d'una tal Carminha, que òbviament és un amor quasi impossible, en ser filla de la gent més important del poble. D'altra banda, a la capital, una família de categoria, els De Campos, porta una existència burgesa sincopada per les aventures i sortides de to del patriarca, l'Amàncio de Campos. La seva esposa Júlia sembla encaixar resignadament la doble vida del millor advocat de Lisboa gràcies a la companyia de l'únic fill del matrimoni, l'Álvaro. La Paula està molt impressionada pel jove Alberto, o més ben dit, per l'actor que l'interpreta; la Beatriu s'inclina més pel Ricardo Reis, germà de la Carminha, de clares tendències viriviolentes. Els pares lisboetes i la trista parella d'avis les deixen completament indiferents.

Dinen bastant d'hora perquè la Bea no ha esmorzat. Amb el cafè a taula, mentre a la tele surten els crèdits d'un programa de la nit abans que havien repetit en transmissió matinal, la Paula abaixa el volum amb el comandament a distància i li demana un resum detallat de l'episodi del dia abans que la seva pròpia telenovel·la de conductors incompetents, excavacions incompreses i desfetes dialèctiques li va impedir de veure. La Beatriu es mossega les ungles de tots dos dits xics, com per posar en marxa un motor intern, i engega la narració. Sempre li ha agradat explicar pel·lícules a les amistats perquè li permet seleccionar de manera capritxosa l'ordre de les seqüències que més li han agradat i, naturalment, afegir-ne de falses o eliminar-ne les més insulses; però potser el que més li agrada d'explicar pel·lícules és que així esdevé el focus absolut d'atenció, en una mena de beacentrisme que li encanta.

—Doncs mira —comença xiroia, reclamant l'atenció visual de la seva amiga de l'ànima—, va ser un episodi importantíssim —fa una pausa i gaudeix durant uns instants de la ganyota d'empenyada que la Paula no pot reprimir—, perquè van passar moltes coses. D'entrada la Gabriela Caeiro, l'àvia del pobre Alberto, va tenir un accident a la plaça.

—Quina plaça? —talla la Paula estranyada.

—Al mercat, dona. Ja saps que sempre compra a plaça perquè diu que els súpers l'atabalen, oi?

—Sí.

—Doncs va relliscar amb no sé què davant de la parada aquella de fruita que sempre surt i es va trencar el fèmur, la pobra —sospira i prova de continuar—, resulta que...

—Devia ser una pell de plàtan —talla la Paula amb la seva clàssica dosi d'inoportunitat que la Bea tant odia—, rellisquen molt, les pells de plàtan.

—Tant se val, la qüestió és que ara el pobre Alberto tindrà menys temps per estudiar perquè haurà d'ajudar son pare a cuidar la senyora Gabriela.

—Pobre noi! —exclama la Paula absolutament entristida per l'incident, i tot seguit es posa més cafè—. A aquest pas no arribarà mai a veterinari!

—Ni lligarà amb la Carminha, poc que es podien veure, ja —afegeix la Bea, just abans de reprendre el fil de la narració. Sempre que prova d'explicar-li alguna cosa, a la Paula, acaba entrant en el laberint de comentaris laterals que la seva amiga de l'ànima no para de deixar

anar—. Doncs amb això del fèmur de la Gabriela la vida dels Caeiro es complica bastant, allà al poble. Resulta que el senyor Barão, que ja no s'aguanta els pets, escriu a la germana de la seva dona demanant ajut. L'Alberto diu que ell ja se'n farà càrrec, de l'àvia, però al cap d'uns dies apareixen la germana petita de la Gabriela, que es diu Dina, i el seu marit, l'António Mora.

—I què passa, amb l'Alberto? —talla la Paula, aprofitant qualsevol esclatxa sonora per dir-hi la seva.

—Re, dona, re —fa la Bea desconsolada—. El pòtol de l'Alberto es dedica en cos i ànima a la vetlla de la vella i fins i tot s'oblida d'anar a una festa popular on havia quedat amb la Carminha.

—Una revetlla?

—Jo què sé! —salta la Beatriu, fulminant-la amb la mirada—. Vols que t'ho expliqui o no?

—Sí, dona. No et posis així... —es defensa la Paula, però abaixa les orelles davant de l'agressivitat creixent de la seva amiga. Falta poc per a l'inici de l'episodi del dia i no vol quedar-se sense la informació que necessita—. Ja no diré res més, t'ho prometo.

—Doncs mira, per aquesta banda només això del fèmur i la reunificació familiar, amb l'atordiment de l'Alberto, que perd el món de vista per la seva àvia —fa una pausa, com esperant algun comentari àcid de la Paula, una interrupció irreprimible que no arriba; la Paula es mossega la llengua, tal com ha promès—. Ah, sí, el marit de la Dina, aquest tal António Mora, fa una fila una mica estranya. Em fa tot l'efecte que és un busca-raons i un porc masculista. Jo diria que és un manolo de nassos, d'aquells que l'únic que saben fer en aquesta vida és fotre fills al món. De moment ja en tenen set; la pobra Dina deu haver passat una infame vida de conilla —i posa cara de fàstic.

—Però escolta —fa la Paula amb posat seriós, i tot seguit s'adona que acaba de trencar la promesa—, que no havíem quedat que la Dina és germana de la Gabriela? Com pot ser tan jove, doncs?

—Dona, tampoc no és una criatura, però vaja, deu tenir quaranta-vuit o quaranta-nou anys. L'últim fill té quatre anys —es justifica la Bea, tot mossegant-se el llavi superior—. A més, la Gabriela es veu que era la gran d'una família nombrosa i deu anar pels seixanta-cinc o així.

—Ah, bé, bé —accepta la Paula, a qui els càlculs matemàtics més senzills li fan venir basques—, jo només ho deia per si de cas aquesta Dina fos la mare desconeguda del nostre Alberto, però si dius que és la tieta, i amb tanta canalla...

–Què dius ara, la mare? No, dona, no. Aquesta Dina és germana de la Gabriela. No, la sorpresa venia per l'altra banda. Els ridículs senyorassos De Campos s'han destapat, avui. L'Amàncio i la Júlia s'han barallat com sempre que aquell malparit torna d'un presumpte viatge de negocis fent olor de perfum de dona, i just quan la Júlia li anava a tirar un gerro pel cap s'ha sentit la porta del cancell i...

–I què? –pregunta ansiosa la Paula, i acompanya el prec amb un moviment general del cos endavant.

–Tatxaaan... –crida la Bea–, el rei de la casa!

–No! –udola incrèdula–. I se l'ha vist?

–I tant, que se l'ha vist! No t'ho pots ni imaginar! –la Beatriu juga descaradament la carta del misteri; disposa d'una informació que la Paula desitja conèixer i s'ho fa valer–. A tu què et sembla, com és?

–Dona, no ho sé, deu ser guapo i una mica consentit –inconscientment pensa en el seu germà petit–, un noi ben plantat de casa bona.

–Mira que n'ets, de bruixa, Paula! El que no et pots ni imaginar és que aquest Álvaro fa exactament la mateixa cara que l'Alberto.

–Que l'Alberto? –pregunta astorada–. Què vols dir, amb això?

–Doncs que són clavats, com dues gotes d'aigua.

–Germans?

–Bessons.

–No fotis! –exclama la Paula mig traumatitzada, i la primera cosa que li ve al cap és alegrar-se'n pel seu Alberto de l'ànima–. Encara serà un hereu ric i podrà demanar la mà de la Carminha sense haver-se d'embrutar les seves portant vedelles al món.

La vocació de veterinari d'un jove sensible com l'Alberto, que fins i tot escriu poemes, resulta del tot incompreensible des del punt de vista paulí. Potser és l'única pega que li troba.

–Bessó d'aquell fill de casa bona! Ara entenc per què no sortia mai, el malparit!

La revelació és certament inesperada. Aquesta mena de serials televisius tenen cops d'efecte periòdics estratègicament situats per mantenir la quota d'interès ben alta; la quota d'interès i l'índex d'audiència. Aquest serial brasiler no va gens desencaminat. La barreja d'enigmes familiars i situacions límit comença a funcionar, i les dues amigues de l'ànima ja han caigut en la xarxa. Just quan la Bea ha acabat d'explicar les últimes novetats, la pantalla del televisor s'omple d'aquelles cares acolorides que s'encarreguen d'humanitzar fins a límits melodramàtics els migdies de centenars de milers de llars catalanes. La Paula pitja un

botó del comandament a distància i l'encomanadissa banda sonora del serial les embolcalla d'una manera commovedora. Els seus rostres es relaxen i els ulls es fixen inexorablement en la pantalla que aconsegueix fer entrar a la seva llar aquella pila de gent. La Paula se serveix una mica més de cafè i després pensa que potser serà massa fort.

—Vols una mica de llet, Bea? —demana—. Val més que jo també em faci un tallat.

* * *

El Tomàs encén el foc i aboca un quart de litre de llet al pot buit. Un bon raig va a parar fora del pot i gairebé extingeix les flames blaves del cremador gros de la cuina. Pensa en cotitzacions. Mai no ha estat gaire competent en els afers domèstics; és incapaç d'aplicar la seva lògica aristotèlica a qüestions tan senzilles com omplir un pot abans de posar-lo al foc, o aprofitar el raig constant d'una aixeta per aclarir mitja dotzena de plats en comptes d'obrir-la i tancar-la mitja dotzena de vegades. Aquest matí pensa en cotitzacions. Sempre a l'alça. Ja fa dos mesos que l'anàlisi combinada fonamental-xartista de la cartera de valors que controla el du a conclusions altament positives. No és que es consideri un especialista, perquè de fet ell és agent d'assegurances, però la seva base de coneixements econòmics i una certa intuïció davant dels intricats moviments del capital l'han fet arribar a diagnòstics brillants amb els guanys sucosos consegüents. Tot va començar en un seminari sobre xartisme impartit a Esade per un alemany esquifit. Les gràfiques en les quals es basen els analistes de xarts traspuen una certa poètica del parné. Sostres dobles, línies de resistència, doblebasses, figures de cap-i-espatlles en les quals cal vigilar la línia clavicular per vendre abans de l'ensulsiada posterior, cap-i-espatlles inverses, figures de plat o sopera, la menys comuna del sòl adormit... Figures que semblen extreptes de les velles historietes del tebeo però que són meres metàfores de la cobdícia més aguda. Figures d'una geometria agosarada i innocent alhora, rectangles i triangles de classe de primària, banderetes de codis de senyals en enciclopèdia infantil... Pasta gansa revestida de sedes naturals i brodats barrocs.

Ahir va saltar la notícia: el Bantres i el Bancsau es fusionaran. Confirma un seguit de conjectures que els rumoròlegs de la pela han fet circular durant mesos sencers. El nou Banc d'Autres esdevindrà, així, l'entitat punta del sector. Les accions, avui suspeses de cotització per evitar les especulacions dels tocatardans, es revaloritzaran

d'una manera brutal. El Tomàs es frega les mans imaginant la figura d'artista de sol adormit que s'ha anat covant i la pujada lliure del nou valor conjunt que ben aviat s'iniciarà. Inconscientment, inicia la recerca d'una imatge apropiada per a tan bell pensament, però com sempre, just quan sembla acostar-se a una metàfora prou explícita, la realitat l'ultrapassa en forma de llet rebullida que sobreix de pot recremat damunt de cremador ennegrit de cuina vella. Les accions del Banc d'Autres pujaran com aquesta llet matinal desnatada, i el moment més adient per vendre-les serà quan l'oscil·lador indiqui sobrecompra, tal com ara hauria d'haver apagat el foc abans que la temperatura la fes sobreixir. El Tomàs fa el primer somris feliç del dia, però després copsa alhora que el rellotge ja marca les set trenta-cinc i que el seu estómac demana matèria amb urgència. De manera que agafa un drap per no cremar-se i després aboca la llet en un got alt on ha posat dues cullerades de Nescafé i un parell de sacarines. Remena vigorosament amb una cullereta de mànec llarg i s'embadaleix davant de l'enfosquiment general del líquid i l'espiral xucladora de la superfície. Aquest remolí lletós és decididament una bona metàfora del crac borsari, però no pot continuar en aquesta línia de recerca literària perquè una escalfor quasi intolerable li arriba a la pell de la mà esquerra. Obre els ulls com dues taronges i separa la mà, sempre una mica massa tard en aquests casos, per bufar-se-la primer i reposar-la ben estesa sobre el marbre fred després. Llavors copsa la crua realitat. Són les set trenta-set i la llet està massa calenta. De bon matí les coses van sempre així. Els rellotges de pressa de pressa i els caps a poc a poc a poc a poc, a pas de bou, o millor de cavall vell i mal ferrat. El cos com un iceberg i el cap sota l'aigua. Les set trenta-vuit i el Tomàs a la recerca d'una solució més nutritiva que llençar la llet a l'aigüera o deixar-la damunt del taulell de mut testimoni revelador de la impotència matinal. Finalment l'esperit inconfessat d'alquimista surt, salvador, dels racons més insospitats de l'entreson. Una mà que es crema mentre aboca la llet a un altre got, que resulta insuficient, i un tercer en discòrdia, de color verd duralex, on va a parar la resta de llet matinal. El Tomàs obre l'aixeta de l'aigua freda i reomple el primer got una, dues, tres vegades, fins a baixar la temperatura del vidre. Després el buida, hi aboca de nou la llet del segon got, la tasta, es crema, reomple d'aigua el segon got diverses vegades, el buida, hi aboca la llet del verd duralex, omple d'aigua el tercer, el buida, percep als palmells de les mans una mena de calfreds ultraràpids en forma de sobtats puja-i-baixa tèrmics, aboca la llet del primer al segon, se

n'adona a temps que no hi cap, posa la resta al verd duralex, reomple d'aigua freda el primer diverses vegades, el buida, torna tota la llet al primer got, veu que n'hi ha menys que al principi i la tasta. Ara la troba tolerable, xarrupa, va bevent, fa un rotet, es crema encara, torna a dividir la llet entre el segon i el verd duralex, omple el primer d'aigua i el deixa a l'aigüera, torna a tastar la llet, es crema per vici, estarrufa el nas i es beu de cop els dos gots que li queden, com un bevedor de whisky en un espagueti western. Després esbufega, aixeca l'esguard i es queda glaçat. Les set quaranta-vuit. La Paula dorm. Corredissa pel passadís, efectes secundaris, voladissa de papers caòticament ordenats al damunt de la taula de l'estudi contigu a la cuina, trencadissa de vidres a prop de l'aigüera on el grup de plats del sopar-amb-amics d'ahir restava escorrent-se en una disposició més aviat precària, fregadissa del maletí del Tom amb els impermeables penjats a la saleta. La Paula es recargola entre els llençols. Cop de porta de fusta, dos segons, cop de porta metàl·lica, soroll de tecnologia ja obsoleta, l'ascensor baixant. La Paula es desperta. Té calfreds a l'esquena.

Botons rodons. Botons quadrats. Negres i blancs, numerats, tecles, timbres i comandaments. De textures aspres, toves, metàl·liques..., freds o calents. Esperant a ser pitjats. El Tom és l'home dels botons. Els dies més sensibles s'entreté a comptabilitzar a l'agenda el nombre de botons de tipus diferents que ha pitjat: l'ascensor de casa, amb aquells números grans i negres encabits en petits cercles blancs, l'interruptor de la llum del pàrquing, petit i quadrat, els estimats botons del cotxe: la calefacció, els llums d'avaría, els alçavidres electrònics, el telèfon de l'oficina, els interfons... Tot un matí de botons diversos que desemboca inevitablement en el més garneu de tots, l'indòmit botonàs marró jacint de la vella màquina de cafè de l'oficina, quadrat, gros i malparit, que s'encalla tot sovint provocant els irremeiables perjudicis psicològics en la vivacitat general del departament tècnic del Banc Vitalici.

El matí va fatal. Ha marcat vint minuts tard –minuts retornables– i a les deu no ha aconseguit encara ni aproximar-se al botonàs marró jacint. El telèfon no para de sonar. Gairebé tots els casos són competència del departament de sinistres, però les línies estan saturades i els del tècnic fan de filtre, comprovant primer les dades. No tothom deu haver tingut la precaució de beneir el cotxe. Pel que sembla, el cap de setmana ha estat especialment virulent i els cops, copets i copassos s'han multiplicat exageradament per obra i gràcia de les copes, copetes i cabassos d'alcohol i altres substàncies que els conductors acostumen a ingerir. Només la torbadora presència d'una

fèmina desconcertada que respon al matemàtic cognom de Pi i que es passeja amunt i avall de la secció sense aconseguir d'entrevistar-se amb el senyor Sagarra posa una nota d'interès a la jornada.

Darrerament el Tomàs prefereix creure més en l'infern de l'americana que no pas en el folklòric clot roig de la seva infància, però avui comença a considerar el redescobriment d'aquest últim sota formes més racionals; de fet gesta l'enèsima depressió des que s'ha casat amb la Paula. Això de no sentir-se a gust ni a la feina ni a casa li sembla una mica problemàtic. Hauria de buscar-se alguna altra història, alguna cosa per desfogar-se sense jugar-s'hi tant com a la borsa. Perquè malgrat tot, després de les últimes operacions, haurà d'anar molt més amb compte. Cal tenir el cap ben clar i l'esperit equilibrat. Si aconseguix desenganxar-se del telèfon tornarà a fer esport. Les trucades se succeïxen cruelment fins a les dotze. A l'hora de l'Àngelus, els clients del Vitalici semblen entrar en una mena d'estat extàtic. La senyoreta Pi, que durant tot el temps que el Tomàs ha estat penjat al telèfon s'ha clavat mitja dotzena de cafès de màquina, li ofereix la confirmació sobre l'existència dels àngels amb la seva conversa intranscendent. Entomant estoicament l'interrogatori exhaustiu de l'Àngela, al Tomàs se li acut que per una vegada li agradaria ser el Serafí Sagarra i tenir l'angeleta sota les seves ordres tot el sant dia.

Aquell matípic és seguit per una no menys clàssica tardabúlica. Des que, dos anys enrere, la febre europea ha posat fi inapel·lablement a tota reivindicació sindical i els soferts empleats del Vitalici han passat a engruixir els amples rengles dels treballadors a jornada partida, la tarda s'ha revelat com la part més abúlica del dia. Aclaparats els primers temps per les males digestions, els nous treballadors vespertins havien atribuït aquesta desagradable sensació de pesadesa a la manca de costum i a l'abandó obligat d'alguns pluris, però dos anys després de la instauració oficial del nou horari, continuen tan aclaparats com al principi. Alguns d'ells, entre els quals es troba el Tomàs, fins i tot han alterat radicalment els ingredients dels seus dinars, en un intent racional de sobreposar-se a la mandra que propicia un bon àpat. Però per més frugals que proven d'esdevenir, no aconseguïxen de fer més passadora la jornada de la tarda.

Amb el temps, han acabat acceptant les coses tal com són i adaptant-s'hi resignadament. Aquest fragment de dia ja forma part de la vida quotidiana. Les mirades s'encreuen còmplices amb una lluentor diferent de la del matí dels dilluns, més vellutada, o la dels divendres, més cristal·lina. La temàtica dels acudits es desplaça; ara prevalen els

relacionats amb el sol i la claror. Es creen frases fetes relacionades amb el món rural (de sol a sol) i els imperis (on mai no s'hi pon l'ídem). L'esbufec i el badall esdevenen els principals mètodes comunicatius.

Els més espavilats s'han buscat ocupacions molt absorbents per omplir el buit espantós que provoca la seva coexistència laboral amb altres empreses associades que no practiquen encara la litúrgia de la jornada partida. Tasques i feinetes que van acumulant durant tot el matí amb joiosa constància per emplenar adequadament les pauses entre cigarret i cigarret. Alguns fins i tot han instituit la categoria feina-de-tarda per a algunes ocupacions mecàniques i laborioses que només requerien temps. La Paquita Ciruela, per exemple, tanca sobres i enganxa els segells dels *mailings* exclusivament a les tardes. En Xavier Raspall fa anar el tampó amb una freqüència percussora a to amb el fil musical també només a la tarda. Diu que als matins no pot mantenir un ritme constant per culpa del timbre del telèfon.

Però el Sagarra és un dels més conspicus en el tema de l'especialització vespertina. S'ha creat una xarxa variable d'activitats que van des de l'escriadassa setmanal a algun subordinat del departament tècnic fins a les visites personals més compromeses d'estudi valoratiu de pòlisses amb característiques atípiques i sense precedents, que acostuma a concentrar els divendres a la tarda per no haver de marcar a l'hora de plegar. Per sortir airós d'aquestes sortides en fals, l'enginyer en cap s'ho munta fent-se acompanyar per algun subordinat economista fàcilment subornable. Els suborns consisteixen en unes copes o una visita a un *topless* ordinari o un havà o tot plegat, i l'acompanyant afalagat és posteriorment l'encarregat de marcar-li inadvertidament la fitxa a l'hora legal de sortida. El Tomàs és un dels acompanyants habituals dels divendres del Sagarra. El fet que el Tomàs sigui un dels economistes més preparats del departament per elaborar informes de valoració conflictius és del tot casual. Acostuma a anar-hi perquè li agrada el martini blanc i és molt hàbil amb els dits a l'hora de posar fitxes al rellotge de l'empresa. A més, molts divendres hauria matat per poder sortir cinc minuts d'aquell monstruós edifici de la Gran Via barcelonina.

De manera que aquest matí, tot i no ser divendres, el Sagarra l'ha cridat al seu despatx i li ha demanat si li faria res d'acompanyar-lo –ullet i rialleta– a fer una valoració prèvia de la pòlissa d'un futur taller de disseny gràfic que una societat anònima laboral pensa obrir en un local vell del barri antic. Li suggereix que caldria tenir en compte una prima de perillositat arquitectònica basada en l'alt índex

d'incidents que últimament assola el barri. Dos carrers més avall d'aquest futur cau de dissenyadors hi ha una casa del barri antic que es va mig esfondrar per una explosió de butà provocada a l'àtic de l'edifici adjacent. Un suïcida poc solidari va decidir llançar-se avall amb pis i tot. Encara bo que els veïns de la casa de sota, assegurada en una companyia rival, havien salvat la pell perquè eren a la dutxa. Era una parella jove amb el sa costum de dutxar-se abans d'anar a dormir, i la higiene nocturna els havia salvat la vida, perquè el suïcida impresentable havia acabat esclafant el seu llit amb les seves runes físiques i mentals. Els inquilins supervivents havien dut els hereus del suïcida als tribunals i la companyia rival d'assegurances feia el ronsa a l'hora de peritar els danys i definir responsabilitats. Per això mateix calia mirar-s'hi amb lupa a l'hora d'establir les condicions d'aquesta possible nova pòlissa. El Sagarra l'ensabona assegurant amb el pit inflat que anar amb el Deulofeu és tota una garantia en la validesa de la lletra menuda i el Tomàs no sap com prendre-s'ho. Naturalment, assenteix amb servil bonhomia.

Quan el Tomàs entra al despatx del senyor Sagarra a l'hora més o menys convinguda, troba l'home en plena actuació. Una altra de les ocupacions vespertines del Sagarra, tot i que forçosament esporàdica, és l'ensinistrament dels nous empleats. El Sagarra aprofita les tardes per fer els seus numerets sociopedagògics, encara que això provoqui el desconcert més absolut i la malversació de temps més absurda del nouvingut en el seu primer matí de feina. Sempre diu que la inactivitat estava els possibles subordinats difícils. I ironitza matusserament sobre la veracitat de la saviesa popular espanyola, per allò del «*no hay mal que por bien no venga*». La seva mare ho era, d'espanyola; de la vella Castella. Fa més de vint-i-cinc anys que el Sagarra treballa a l'empresa d'enginyer i està molt ben considerat per tothom, tot i que ningú no pot amagar el relatiu fracàs de no haver fet mai el salt que separa els caps de departament dels directius que treballen a la seu central. Ell hi fa conya, sense gaire convicció ni encert, repetint a tort i a dret que no ha passat mai de cap perquè no li agrada portar barret. Mai ningú no ha entès gaire quina relació hi ha entre una cosa i l'altra, però, potser per això mateix, la seva invariable facècia sempre és molt celebrada per tothom, tret de la seva dona, que relaciona els barrets amb les putes.

Quan el Tomàs entra al despatx del senyor Sagarra a l'hora més o menys convinguda, troba l'home en plena actuació. És la mateixa història de sempre, amb aquells ulls lluents de satisfacció absoluta i

l'astorament del seu interlocutor. El Tomàs ha assistit moltes vegades a les actuacions d'Essa Essa, que és com el Sagarra és conegut entre el personal per les seves idees ultradretanes. Té un bon repertori, però tampoc prou ampli i aviat s'exhaureix, davant de la desesperació dels més veterans. Es comenta que uns quants anys enrere va viure una etapa creativa sense precedents ni continuïtat de la qual havia tret totes les idees. Després d'aquells breus i gloriosos temps juvençans, el Serafi Sagarra, nomenat cap del departament tècnic del Banc Vitalici, no ha fet altra cosa que repetir, amb poques variants, les mateixes facècies de sempre. La conseqüència més immediata la va patir la seva reputació, que aviat va adquirir tons plúmbsics als ulls dels seus subordinats, sobretot a partir de la gran crisi mundial del petroli dels anys setanta. Arran d'aquell desastre econòmic del cru, l'accés al món del treball esdevé una possibilitat més aviat crua i l'habitual presència periòdica de noves cares al Vitalici deixa pas a una població fixa en què els únics fluxos migratoris són l'acomiadament o la jubilació anticipada. En aquest context desgraciat, les facècies de l'Essa Essa es van fent pesades i el plom eixampla progressivament el seu significat dins del clos laboral vitalici. Els graciosos de torn comencen a jugar amb derivats plúmbsics en els seus acudits interns; els periòdics esbroncs de l'Essa Essa es metaforitzaren en ploms fosos, el capítol és encasellat com a home de gran aplom, els obsolets vestits del Sagarra, el seu plomatge, etcètera. A més, cada any, per la Mare de Déu del Pilar, que coincideix amb sant Serafi, el departament en pes li regala invariablement una ploma. Repetició per repetició. La tàctica del mirall. El Serafi fa sempre cara d'emoció immensa i replica, també invariablement i per aquest ordre: que agafin una cadira i seguin a terra, que els convidi a una gota de cava –literal– i que atès que la ploma, el cotxe i la dona són les tres coses que no es poden deixar a un amic, a veure si són més agosarats l'any vinent i li regalen una de les altres dues. Aquell dia sempre apareix amb una bandera espanyola a la solapa.

Ara, el Tomàs entra al despatx del senyor Sagarra i el troba en plena actuació. La jove de cos espectacular que ha aixecat els ànims de mig departament està asseguda davant seu, amb les cames convenientment encreuades i la brusa prou desbotonada per deixar intuir les curvatures d'un pit congestionat. El Sagarra li aplica el més fi dels seus mètodes de benvinguda. Ja ha acabat amb la primera part informativa sobre el règim intern de la secció, la més feixuga i convencional, i comença a enumerar delicadament les prerrogatives del cap de secció sobre els seus subordinats. La irrupció del Tomàs fa que

el Sagarra interrompi la lliçó i el faci seure, prèvia presentació, en una cadira que permet una bona observació del cuixam. Després reprèn la seva actuació amb entusiasme renovat.

—Com deia, senyoreta Pi, en aquest departament que dirigeixo és el cap qui s'encarrega de subministrar els materials i les informacions que necessiten els subordinats per elaborar els informes tècnics de valoració. També és el cap qui els pica a màquina, ja que un subordinat no té cap necessitat d'anar perdent el temps en qüestions mecàniques que el distraurien de la funció vital d'organització.

A aquestes alçades, a la Pi li han crescut dues taronges a l'alçada dels ulls i ha separat les dues branques inferiors inadvertidament de pura emoció. De manera que ara l'esguard del Tomàs salta festiu i satisfet dels llavis mig oberts al cuixam mig obert de la Pi amb una freqüència creixent de salt, com un plumífer engabiat que salta, obredit, d'un bastó a l'altre de la gàbia. Quan el Sagarra fa pujar encara més el to de la comèdia, la senyoreta Pi comença a arriar-se lentament cadira avall, fent cada vegada més patent l'acabament de les mitges, i el Tomàs és a punt de xiular com un ocell de competició. Però la poderosa veu de tro del Sagarra taparia qualsevol refilet.

—Finalment, senyoreta Pi, en aquesta empresa de seriositat provada, cada departament disposa d'un decàleg de funcionament i drets laborals, que en el nostre cas té a més una llarga tradició de vigència ininterrompuda —fa una pausa, somrient, i treu un full del calaix, del qual llegeix—: Article primer: el subordinat sempre té raó. Segon: el subordinat mai no dorm, descansa. Tercer: el subordinat no menja, es nodreix. Quart: el subordinat no beu, degusta. Cinquè: el subordinat mai no arriba tard...

El Tomàs ja s'ho sap de memòria. Ho va patir en primera persona onze anys enrere i ho ha viscut directament amb molts altres companys, tal com ara ho presencia amb aquesta noieta presumida de figura trasbalsadora. El Sagarra es limita a rematar la seva patètica actuació amb una lectura afectada del típic pamflet d'«El *jefe* és el *jefe*» substituint amb subtilesa mal calculada el mot *jefe* per l'eteri *subordinat*. Normalment, la víctima de l'estúpida broma es queda desconcertada, perquè en arribar a la carregosa lectura del pamflet ja queda molt clar que tot el que ha sentit fins ara només és un caprici de senectut del cap. D'altra banda, és el primer dia de feina i ningú no gosa contradir-lo.

—Molt bé, ja pot anar-se'n —diu el Sagarra, com sempre que acaba la solemne lectura dels drets del subordinat.

La Pi, amb el rostre encès i ulls maliciosos, s'alça d'un bot i, després d'extrafer un somris mig seductor, es tomba i enfila amb pas vacil·lant cap a la porta. El Tomàs, tot i que sap perfectament com acaba tot, s'aixeca per seguir la comèdia fins al final. Just en el moment que la mà esquerra de la Pi entra en contacte circular amb el pom de la porta, el Sagarra alça la veu:

—Ah, me n'oblidava. La nomeno nova cap de secció. Consideri'm el seu subordinat per al que calgui. Bona tarda, senyoreta!

* * *

L'aviram està bastant esvalotat al vestidor de dones de l'Olimpíic. Ha acabat l'última classe de la setmana. La pallissa final per entrar dignament en l'oasi de plaer del cap de setmana, ha dit si fa no fa el professor amb el seu parlar ampul·lós. L'Armand sempre les posa a tots els divendres, com si es tractés d'una condemna prèviament pactada entre el jutge i l'acusat. Totes volen estar primes i l'esveltesa es paga amb esforç. Un esforç humit que va a morir a l'esperada dutxa. La Bea es treu el mallot i agafa la seva tovallola rosa. Els pits li ballen, blans.

—Ja ho veus, noia, acabarem més catxes que el Ricardo de la Carminha —diu a la Paula, que es despulla al seu costat—. Ja t'agradaria trobar-te'l, el Ricardo.

—Prou.

Les altres components de la classe d'aeròbic són considerablement més grans que les dues amigues. Més grans i més grosses. Hi ha veritables boles de greix amb potes i braços. I tanmateix la seva agilitat és tan sorprenent que a voltes sembla increïble. Algunes de les foques fa anys que corren per les dutxes d'aquell vell gimnàs del barri de la Bea. Hi van a acomiadar-se líquidament de quilos de greix que després recuperen de manera inexorable a no gaires metres del gimnàs. Totes són dones modestes, del barri, que han portat una vida més o menys grisa. La seva devoció comuna són les telenovel·les, i gràcies a aquesta afecció la Beatriu i la Paula han sabut integrar-se sense problemes en l'ambient lleugerament tens de la dutxa. És vital distreure les companyes de fatigues amb les últimes novetats del serial de moda per tal que ningú no es fixi més del compte en els últims eixamplaments corporals o no comenti, com de passada, l'evolució creixent dels propis mitxelins. Els sacsons són el tabú principal d'aquest temple del cos; els subsidiaris són el cul creixent i els pits caiguts. Tothom vol minvar d'un lloc o l'altre, però com que normalment no ho aconsegueixen

d'una manera espectacular, es limiten a comentar els últims embolics televisius dels Caeiro i els De Campos.

–Jo el que no trago és l'Amàncio –llança la Marisa a la concurrència.

–És un malparit –corroborava la Bea des de la dutxa–, sempre prova de fer el que li convé sense tenir en compte els altres. Els passa ben bé pel damunt, el paio.

–A mi em cau gros –deixa anar la Paula, i es fa un silenci. La mateixa Paula té la impressió d'haver dit alguna inconveniència i torna a la càrrega amb nous arguments–. Ahir mateix, quan el seu pobre nano li planta cara per defensar la Júlia, que és una santa, va el mal pare i li ensenya els papers de l'adopció, com per treure-se'l del davant. Au, vé!

–Què dius ara? –saltà l'Engràcia, que no ha pogut veure l'últim capítol perquè se li ha espatllat la tele.

–El que sents. L'Álvaro no és fill natural de l'Amàncio i de la Júlia –agafa la tovallola per anar a la dutxa i es treu les calces–, el van adoptar.

–Pobriíssó –fa una vella foca que es diu Marta.

–Així l'Alberto, que és el seu bessó... –teoritza l'Engràcia lentament.

–Només suposem que ho és –crida la Bea des de sota l'aiguat particular que l'eixoriveix–, aquí pot passar de tot.

–Dona, ja seria excessiu que ens possessin dos actors bessons per fer els papers de dos personatges que no tenen res a veure i a més es diuen Alberto i Álvaro –sentencia la Paula d'una tirada.

–Ui, sí que és veritat –fa la Marta amb veu mel·líflua–, sí que s'assemblen els noms, sí.

Els comentaris continuen fins que totes són sota l'aigua. Llavors es fa una breu pausa durant la qual les entusiastes seguidores de Jane Fonda gaudeixen silenciosament del líquid refrescant que purifica el recent sacrifici. I encara queden les lluminoses hores de cap de setmana en què sens dubte els esforços i les privacions dels dies de cada dia es veuran recompensats. La Bea surt la primera del bany purificador. El seu cos és atractiu i ben format, però té una certa propensió al model ideal de Rubens. S'entortolliga la tovallola al cap i, aprofitant la momentània solitud, es contempla llargament al mirall. A voltes li agrada pensar amb idees d'home i excitar-se amb la imatge del seu propi cos. La Marisa la interromp just al mig d'aquest procés mental.

–Què t’ha semblat la baralla dels Reis amb els Caeiro? –li etziba com si es trobessin a mitja conversa.

–Dona, què vols que et digui? –reacciona la Bea, i acaba d’eixugar-se amb la tovallola rosa–, ja es veia venir, això. Una família tan tocada i posada com els Reis no admetran mai que la seva filla es casi amb un aspirant a veterinari més pelat que una rata. La pela és la pela.

–Però com a mínim el Barão podia haver defensat la dignitat del seu nét, en comptes d’abaixar el cap davant d’un ric tan tibet com el Frederico Reis –s’hi fica, indignada, la vella Marta–. No se la mereix, una filla tan dolça com la Carminha, aquest home. Li hauria de passar alguna cosa.

–I tot per un innocent passeig a la vora del riu, sense cap malícia –fa la Marisa.

Les entusiastes atletes van sortint de les dutxes l’una darrere de l’altra i es van afegint al telefòrum quotidià del vestidor. Hi ha opinions per a tots els gustos sobre l’incident televisiu principal de la setmana: la baralla que sembla que separa definitivament els destins de les famílies Caeiro i Reis, com en una maledicció medieval. Totes van a favor de l’amor de l’Alberto per la Carminha, però en canvi hi ha diversitat de parers sobre les actuacions dels dos parents del noi: la pusil·lanimitat de l’avi Barão és compresa o criticada per les unes i les altres, i exactament el mateix succeeix amb l’agressivitat ètica de l’António Mora, que s’ha presentat begut al palauet dels Reis la mateixa nit de la humiliant visita del senyor Frederico i l’ha apedregat. Quatre vidrieres enormes de la façana han quedat esmicolades. L’enrenou ha estat considerable i el poble apareix gairebé tan dividit com el vestidor de dones de l’Olímpic. D’altra banda, a la capital els esdeveniments també s’han precipitat. El pare adoptiu de l’Álvaro s’ha penedit de l’esbroncada i li ha fet la proposta insòlita de pagar-li els estudis universitaris a la Gran Bretanya.

–I l’Amácio? –demana la Bea, posant-se unes calces netes–. Què me’n dieu d’això d’Anglaterra?

–Primer clava la banya i després vol embenar la ferida –fa la vella Marta, pensant en l’Alberto.

–Aquest home és dels que ho compren tot –s’hi afegeix la Paula–, i ara vol comprar l’Alvarito.

–I separar-lo de la seva mare –crida la Marisa.

–La seva madrastra –puntualitza la Marta.

–Voleu dir que no és la mare de veritat? –aventura la Bea–. Fa cara d’haver patit molt, la Júlia.

–I llavors qui és el pare? –salta la Paula.

L'enigma clàssic queda sense resposta. Encara falten molts capítols de la sèrie com per descobrir la dada transcendental de la paternitat dels dos pretesos bessons. Totes en són prou conscients i per això callen, però en la part més recòndita del seu cervell comencen a néixer teories personals que de mica en mica aniran solidificant-se fins a assolir la categoria de certeses. Les eternes lluitadores contra el greix i l'obesitat acaben de vestir-se en silenci, es pentinen, corden tanques de sostenidors, sivelles de cinturons, tanques d'arracades i sivelletes de sabates d'ample especial, puguen cremalleres i es col·loquen muscleres a lloc amb els braços doblegats, gairebé maquinalment. Però darrere del seu silenci s'esmunyen l'Alberto perseguint la Carminha, fugint tots dos de l'encalç del Frederico Reis, l'Amâncio amb el seu somriure de lluç guanyant casos en els tribunals lisboetes, la seva dona patint en solitud mentre el molt carronya li fa l'aleta amb una bella clienta separada, l'António Mora bevent i enfollint lentament, l'Álvaro agafant un avió cap a Glasgow i la Júlia plorant a l'aeroport, el Barão fent la migdiada, la Carminha passejant sola a la vora del riu, la Gabriela ajudant la Dina amb les criatures, tota una galeria de personatges que han esdevingut més propers que els veïns del costat per a aquelles dones avorrides. Uns rostres i unes problemàtiques que comencen a substituir temporalment les cares estimades i els propis problemes de milers de mestresses de casa típiques i milers d'éssers atípics. Tota una gentada que entra a casa cada migdia, a l'hora del cafè.

* * *

La tarda és carregosa. El Sagarra no solament ha decidit escaquejar-se del Vitalici sinó que, a més, està avorrit i té un atac de xerrameca. El Tomàs ben aviat ja es resigna a una vetllada oblidable quan veu que, durant la copeta de rigor que sempre fan després de les visites, el Sagarra comença a atabalar-lo amb horribles acudits de negres, en cola algun de verd de trasantó i acaba per convidar-lo a un *topless*.

La visita de valoració ha estat pura rutina. Es tracta d'un local comercial al carrer Alfons Aiguavives, en una zona qualificada d'alt risc d'inundacions. La cantonada en qüestió és un veritable cul d'ampolla, perquè el traçat del carrer coincideix amb el de la vella riera d'Horta, i les aigües, com aquells famosos elefants del cinema, no en volen saber res, de la civilització, i continuen resseguint els mateixos viaranys de sempre. De fet, els propietaris de la rellogeria prenen totes les pre-

caucions imaginables en la dura lluita contra els elements; pengen la major part del gènere del sostre i posen fustes protectores de mig metre d'alçada al damunt del pedrís de l'entrada, però tot i això, cada vegada que cauen quatre gotes, l'aigua envaeix el local i els puputs dels rellotges suïssos grinyolen frenètics. Els han confessat obertament que la seva pòlissa d'assegurança practica el nomadisme, de companyia en companyia, a la recerca del millor servei, i argumenten que el sistema de clavegueram municipal resulta del tot ineficaç. El Sagarra, però, és contundent: mentre l'Ajuntament no es decideixi a invertir els calés necessaris perquè la civilització acabi vencent l'arcaica senda de les aigües, la pòlissa continuarà sent paquidèrmica.

La copa és un martini blanc. Per una mena d'acord tàcit, el Sagarra sempre escull la beguda, estenent d'aquesta manera la seva autoritat laboral fins als límits literals del mot *vitalici*. Feia molts anys, en la seva primera missió encobridora del cap de departament, el Tomàs s'havia quedat astorat davant d'aquesta actitud prepotent. Després de la visita de rigor, el Sagarra li havia dit que el convidava a una copa i havien entrat en un bar dels volts de la Sagrada Família.

—Posa'ns dues copes de Soberano —havia dit el Serafi Sagarra sense mirar-li els ulls en mínima recerca d'algun missatge lleugerament proper a l'aquiescència.

Havia estat un cop dur, sense concessions, perquè en aquella època el Tomàs estava encara sota la influència absoluta de la jove Paula, i seguia obedientment una dieta macrobiòtica físicomenal en la qual no entrava ni l'alcohol —en cap de les seves voluptuoses variants— ni el masclisme inherent a la cosa aconyacada d'homes. Però el Tomàs, bon empleat i en el fons de l'ànima bastant reticent a les exageracions sanitàries de la seva santa esposa, s'havia begut el Soberano en dues glopades valentes i havia obsequiat el seu superior amb un somriure beatífic i una alenada de vapor de conyac.

Ara, bastants anys després d'aquella imposició líquida, ha agafat el cinematogràfic costum de demanar sempre una segona ració del pinso que begui l'acompanyant. Així és com ha arribat a assolir una àmplia cultura líquida. Gairebé cap licor no li és desconegut i el seu estómac comença a acusar-ho. Avui el Sagarra sembla delerós d'una altra mena de fluids, i per això, en sortir d'un bar ple de policies al carrer de les riuades amb l'estómac mig inundat de martini blanc, comença a inflar el cap del seu subordinat preferit amb teories polítiques de gran volada. El Tomàs se'l mira de reüll i dubta de la seriositat de les seves paraules, però ben aviat s'adona que el Serafi Sagarra només pateix

una regressió juvenil aguda. Caminen per carrers de façanes vulgars i desnivells considerables i travessen espais interiors que recorden el sud d'Itàlia. Aviat es troben al llindar del Guinardó, d'on és originari el Sagarra. El vell pixatinters esbufega per l'esforç gairebé insuportable de caminar en pujada, fumar i xerrar alhora. Mentre esperen que un semàfor es posi verd al passeig de Maragall, engalta despietadament un antic acudit guinardorenc.

—Aquí, al Guinardó, sempre hi ha hagut refotuts comunistes. És un barri roig, aquest —esbufega el Sagarra posant cara de fastic—. Ara fa poc, durant la pallassada de referèndum de l'entrada a l'Otan, els grups de separatistes del barri van esbombar públicament la victòria del «no» al Guinardó. Infeliços! La realitat, Deulofeu, és una altra. Aquests desgraciats van dir que no a l'Otan perquè són rojos i tenen les espatlles ben cobertes. Mira a l'altra banda del passeig. Allà on acaba aquesta horrorosa obra inacabada que és la ronda del Guinardó comença la zona calenta del barri. Els rojos s'amaguen darrere de les moltes bombetes vermelles del carrer de Varsòvia. Però no ens poden enganyar pas, a la gent de seny. Tothom sap que han dit que no a l'Otan perquè ja tenen el seu propi pacte de Varsòvia.

I riu amb uns udols repugnants que semblen provenir de l'inflat ventre. Riu com un dolent de dibuixos animats amb les poques forces que li queden fins que comença a estossegar, mig aclucant els ulls com per reforçar el sentit tràgic inherent a la riallada. Llavors el semàfor dels conductors madura i els dos esperpèntics agents d'assegurances travessen el passeig Maragall com dues vaques cegues.

El carrer de Varsòvia els ofereix alhora el seu desnivell brutal i els rogens semàfors de llum invariable que indiquen la situació de les bases soviètiques. El Tomàs s'encén un cigarret negre i somriu. Comença a alimentar l'esperança opaca d'una venjança múltiple i ferotge. Es podria revenjar del dia fastigós al Vitalici, de la setmana horrorosa a casa amb la Paula, de tot aquest any bixest tan atziac. Revenges inútils però agraïdes que només requereixen de la seva persona una mica de paciència amb el Sagarra.

Ben aviat es troba dins d'un club de nom americà. La caoba de la porta s'esvaeix davant de l'empenta del Sagarra i una barra arrodonida comença a aparèixer progressivament, com en una pel·li de Hitchcock. El primer que veu el Tomàs és una ampolla mig buida de whisky Dyc; després el bigoti negre d'un cambrer hepàtic i tot seguit un pit lax amb un mugró de plastilina marró que en principi no sembla pertànyer a cap ésser viu. És la primera vegada que entra a

un *topless* i el troba decadent. El cambrer saluda el Serafi efusivament pel seu nom. El Tomàs s'esfereix i per un moment gairebé sent la necessitat d'aclarir que ell va amb el seu superior, raons de feina, però la prudència el fa emmudir. Encara hi ha pocs clients. Un jove de rostre pàl·lid i un obrer enrogit abillat amb una greixosa granota de mecànic que aguanta un got llarg amb les mans negres i els ulls perduts. Sona Stevie Wonder.

El Sagarra demana dos whiskies i li fa l'ullet al cambrer. El Tomàs mira enlaire i descobreix un sostre mal pintat que s'escrostona. La vetllada no li sembla gaire memorable. El Sagarra no para de farcir la conversa d'interjeccions i sons guturals mentre la seva mirada prima va i ve com un trapezista incaut, sense aturar-se mai enlloc. Després d'un segon whisky, el Sagarra deixa d'explicar acudits dolents, el cambrer fa un gest i se'ls acosten dues dones molt maquillades. Només porten unes calcetes vermelles que remarquen la desproporció dels seus malucs. Les galtes del cul d'una d'elles tremolen, gairebé tan flonges com els pits. Al Tomàs li sembla tot molt xaró, però el Sagarra està encantat. Els mugrons ara semblen de fang, més que no de plastilina.

El Tomàs comença a excitar-se i el seu superior a perdre l'aplom. S'empassa un glop llarg de whisky amb saliva i somriu. Les dones ja s'han col·locat estratègicament. La més grossa li desfà el nus de la corbata que li va regalar la Paula per sant Tomàs i li transmet missatges inconnexos a cau d'orella. El Tomàs comença a quequejar, aclaparat per la inintel·ligibilitat dels missatges i excitat per l'extrema humitat dels massatges, però la professional només li llepa l'orella amb fingida fruïció, per temptejar com va de butxaca. És la seva particular manera, no gaire higiènica, de gratar la barbeta als clients.

El Serafi té una manera més seca de tractar amb el personal. Comença afermant el palmell de la mà dreta a l'espatlla de la mossa i de mica en mica verifica el principi de la gravitació universal. El que havia començat amb una poma en l'època de Newton acaba ara indefectiblement en un meló, amb el Sagarra. Coses de l'evolució. Però la tabarra desenvolupada en tota una vida de cap de departament que ha de ser escoltat sisplau per força pels seus subordinats no s'extingeix ni en una casa de barrets. El Tomàs es veu obligat a assistir al vergonyós espectacle de suportar amb somriures estúpids la fatigosa explicació, contínuament interrompuda per qüestions laterals de tota mena, dels últims avenços tècnics en matèria d'assegurances insòlites.

El Tomàs pensa que el seu cap sembla incapaç de parlar amb frases de longitud normal. Comença amb un càlcul aproximat del valor objectiu dels criteris tècnics que els especialistes d'una companyia rival han seguit per assegurar-li un pit a la Sabrina Salerno i el tema deriva cap a objectes assegurats menys atractius, deixant el Tomàs amb el dubte metafísic de si el dret o l'esquerre. Fins i tot arriba a parlar de l'assegurança d'infidelitat. Tot i que coneix a la perfecció les genialitats teoritzadores del seu superior, no pot evitar una certa sensació de solidaritat amb les seves companyes d'adversitat. Potser per això, té grans temptacions de relacionar més íntimament la solidaritat sentida amb la presumpta solidesa corporal, però quan es decideix a dur a terme la connexió, troba el seu avenç obstaculitzat per certes resistències incomprensibles. De manera que, obedient i bon minyó de mena, es resigna a aguantar el xàfec amb les mans lluny de la humitat i enarca les celles amb cinisme. Llavors s'adona que el Sagarra només ha pagat els whiskies i que no sembla que vulgui pagar res més. Torna les celles a lloc, escura aquell beuratge de garrafa, es posa les mans a les butxaques i medita mig entristit sobre la impensada presència d'actituds humanes tan allunyades del proïsme i la bona amistat en els *topless*. Una riallada estrident del Sagarra el treu de cabòries i esvera les massisses mosses, una mica compungides davant de les possibilitats cada cop més remotes de negoci. El seu cap parla ara de les assegurances de pròtesis anatòmiques diverses.

Quan dues hores més tard el Tomàs es veu alliberat del whisky de garrafa, de les dones de carns tremoloses i del plom superior, té el cap com un timbal, el coll sec i els peus inflats. Li balla per la closca l'estranya impressió d'haver assistit al rodatge d'una comèdia italiana dolenta. El brogit del carrer li sembla una d'aquelles estranyes simfonies primaverals i ensucrades que solia escoltar la Paula quan estava malalta. Marca la seva fitxa i la del Sagarra al rellotge del Vitalici i surt a la Gran Via amb la mirada extraviada.

Els carrers estan concorreguts; molta gent llueix la màscara carnavalesca dels divendres. L'activitat es palpa, com si les illes de l'Eixample que el Tomàs va recorrent fossin piscines petites plenes d'infants xipollejant, i ben aviat se sent amb l'aigua als genolls. Una creixent sensació de felicitat comença a inundar-lo a cada pas que fa. Oblida el seu nom i la seva professió. Els seus lligams amb qualsevol realitat que resideixi en un temps diferent de l'ara més rigorós o en un espai a més de cinc metres de la seva

pell s'afebleixen completament. La sintaxi dels seus pensaments esclata en bocins molt petits i el cap se li omple d'imatges. I deixa de sentir-se feliç perquè la felicitat només és una paraula. Camina i camina, fins a arribar a la part superior del passeig de Gràcia; aleshores travessa absent els jardinetes amb pas decidit, i s'interna a la vella vila graciensa sense cap motiu.

Després d'avançar en ziga-zaga per les estretes voravies d'aquells carrers inundats d'automòbils, el Tomàs s'atura a badar a les cartelleres del multicinema Verdi, provant de recordar si hi havia estat mai, molts anys enrere, quan s'hi ballaven boleros. Aquestes volgudes evocacions del passat el retornen estranyament al món dels mots, i sense solta ni volta se sent malenconiós i li pugen al cap, com l'escuma, uns quants renecs dels d'abans, exemples vistosos de l'art florit de l'eufemisme. Surt d'aquell llarg vestibul renovat cagant llets i enfila carrer Verdi amunt. Un vuit-cents cinquanta blanc li barra el pas uns metres més enllà, amb dues rodes dalt de l'estreta voravia. El Tomàs treu una cigarreta i avança decidit cap a la desferra mecànica. La conductora és dins. Una rossassa impressionant amb ulleres que fuma esperant algú. El Tomàs afluixa el pas i fixa la mirada en el seu escot generós. Encara sent una certa alegria a la bragueta. Baixa a la calçada i descobreix casualment unes lletres negres de motlle a la rovellada porta del conductor. Eva A+ i Jordi 0-. El Tomàs s'atura a l'alçada de la porta i des de la bona perspectiva que el desnivell li proporciona estudia els imperceptibles moviments de l'escot de la noia. Ella el fita amb el menyspreu inherent a tota mirada que va de baix a dalt. El Tomàs es posa el cigarret apagat a la boca.

—Hola, Eva, que em dones foc, sisplau? —i amaneix la petició amb un somriure que pretén ser seductor.

La noia allarga el braç i treu un encenedor de la guantera. El Tomàs ressegueix el recorregut d'aquesta mà de deessa i li ve al cap la boirosa imatge d'una llàntia plena d'oli. Agafa l'encenedor amb delicadesa i se l'acosta al cigarret fent cassoleta amb les mans.

—No em dic Eva, Humphrey Bogart —salta la rossa.

El Tomàs enretira l'encenedor, estrefa un somriure bovi i s'encén el cigarret per sobreposar-se. La situació és, ara, una mica incòmoda. Aspira la primera glopada de fum com si xuclés oxigen sota l'aigua i es vincla una mica per tornar a llegir la inscripció de la porta. Fa cara de pal i li torna l'encenedor a la rossa, que se'l mira divertida.

—Jordi? —murmura el Tomàs fent cara de Woody Allen.

La rossa agafa l'encenedor d'una revolada i toca el clàxon. Per l'altra banda del carrer s'acosta un noi pèl-roig. El Tomàs copsa ràpidament el

canvi de situació i prova d'esmunyir-se. Fa dues passes i sent la veu de la rossa que el recrimina, punyent.

—El carro és de segona mà, cara palangana.

Llavors el Tomàs puja un parell de carrers, i en ressegueix un de pujada que s'obre només a l'esquerra una mica més amunt. En arribar al travessar es veu amorrat a un camió de mitjanes dimensions que maniobra dificultosament per poder tombar sense emportar-se un parell d'automòbils que té al davant, aparcats massa arran de la cantonada. El conductor del camió, visiblement nerviós, treu el cap per la finestreta amb tots els músculs del coll en tensió. Els seus ulls de mirada intensa es troben amb els del Tomàs, i és així com s'adona que en aquests moments l'equilibri de l'univers d'aquest home depèn absolutament d'ell. De manera que s'atura somrient, li fa un senyal de complicitat amb el cap, alça les dues mans planes en demanda de tranquil·litat, i se situa al darrere del vehicle, en posició de dirigir les maniobres. Fa un crit i comença a donar les indicacions pertinents al conductor, el qual el mira, tot suat, pel retrovisor, fins que el camió gairebé està perpendicular al carrer que puja. Com que és dia tres, els cotxes s'amunteguen a l'esquerra d'aquest carrer de pujada, però en el travessar, que neix just a l'esquerra, la imprudència i l'endèmica necessitat d'espai del barri provoquen que els cotxes omplin les dues bandes del carrer, amb els il·legals de la dreta mig enfilats a la voravia, cosa que dificulta enormement qualsevol maniobra.

Just al davant d'aquest travessar, a la banda neta de cotxes del carrer de pujada, hi ha una botiga d'objectes de regal. Tres mesos enrere, dos graciencs que cinquantejaven havien seguit els consells dels plans de jubilació de les caixes d'estalvi: s'havien casat en segones núpcies i havien obert la botigueta. L'aparador reflecteix una sensibilitat especial, barreja de bonhomia i mal gust, i presenta tota una col·lecció molt atractiva de figuretes de vidre i porcellana darrere de l'enorme finestral. El Tomàs, avorrit de la gris repetició de paraules i gestos, s'entreté observant-les i pensa irònicament en l'obra de Tennessee Williams que la Paula li va fer empassar el cap de setmana passat al Centre Dramàtic. Llavors, entre endavants i prous, comença a meditar sobre la inutilitat dels obsequis en general i dels que són exclusivament ornamentals en particular, i ben aviat arriba a la conclusió que odia amb totes les seves forces els regals i tot el muntatge que comporten. Odia haver de fer-los en determinades dates i a persones determinades, però també odia rebre'ls, sobretot quan no li agrada la collonada de torn. La botiga d'objectes de regal esdevé un centre neuràlgic de l'absurditat universal. Just en aquest punt del raonament, decideix ofegar, complagut, el «prou» que ja li puja cap a les

cordes vocals, i sardònicament el canvia per un potent «més» reiterat dos o tres cops. Així aconseguix que el confiat conductor acosti violentament les rodes del darrere a la vorera alhora que el cul sobresortint del camió entra estrepitosament a l'aparador màgic, com un regal més, i ocasiona un daltabaix considerable que transforma aquell centre neuràlgic de l'absurditat en un caos absolut.

«Espero que no estigui assegurada», té temps de pensar el Tomàs, i arrenca a córrer carrer avall, amb un somriure d'orella a orella.